

ב משך שלושים שנה, ריחפה הר האשמה הנוראה באחור. בתחילה בצניעה. מפה לאוזן. בין חב"רים. ואז לפני שנה — הוטחה, לראשונה, בפרהסייה. וחזרה והוטחה מאז שוב ושוב. ובמשך שלושים שנה, שתק המואשם. גם כאשר פורסמה האשמה נגדו בדי פוס — המשיך ושתק. השבוע, פתח סוף-סוף אבא קובנר את פיו. בראיון להעולם הזה, גילה את גירסתו שלו לפרשה המעועעת.

הילל זיידל: אבא קובנר:

9.9.א. הודיע כי הוא מוכן להוביל קבוצת אנשים חדשה ליער — בתנאי אחד: זיתן לצאת גם לשרידי קבוצתו. מספר זיידל: „המשאומתן היה ממושך ומייגע. אברשה חבוניק, חבר המיפקדה מטעם הבונד, היטה אוזן קשבת והתייחס בחיוב לדברי — מה שאיני יכול לימר לגבי אבא קובנר. ראש המיפקדה ואיש השומר הצעיר. „לבסוף סוכם שעלי להשיג בכוחות עצמי שני אקדחים — ואז ירשו לשארית הקבוצה לצאת עמי.“

מיקרה עיוור —

או — ?

י זיידל השיג את שני האקדחים הר חיוניים — האחד מקצין פולני, השני ממשו ברנר. וחזר למיפקדה ה-9.9.א. „שוחחתי ארוכות עם חבוניק ואבא קובנר, וסוכם בינינו שאתייבב עם קבוצתי ליד פתח-הכניסה אל רשת-המים ברחוב רודניצקי. ובאמצעות רשת הצניורות נע-בור ליער.“

„המועד שנקבע היה חמש לפנות בוקר. למחרת היום, ב-24 לספטמבר.“ זיידל אסף את קבוצתו, שמנתה כעשרה גברים ונשים, הגיע ליער הביוב כי מוסכם.

מספר הוא: „נפגשנו בשעה היעודה לי ד פתח רשת המים. אולם לתדהמתנו, מצאנוהו סגור ומסוגר. הקבוצות האחרות נות עברו כבר לפנינו — ובשבילי נסגר רה הדרך.“

איך נעשה הדבר? האם ההודעה ש מסר לי אבא קובנר — שעלינו להתייבב בשעה חמש — היתה מעיקרה הידעת שקר, או היה זה רק מקרה עיוור שגרם

„זיידל רואה מהירהורי לבו. הוא כחד!“

„קובנר הפקיר גברים ונשים בגטו וילנה!“

מצפון

החטיבה

ל מו של אבא קובנר הפך להיות שם נרדף לשואה, לגבורה, למלחמת-השיחרור.

מיליוני יהודים, ולא-יהודים, עקבו בי נשימה עצורה אחרי עדותו הדרמטית בי מישפט אייכמן, בדבר מותו של מפקד גיטו וילנה, יצחק ויטנברג, בי בספטמבר בר 1942. בהיסטוריה של השואה, נקבע מקומו של קובנר כמפקד הגיטו לאחר מכן — לוחם ללא-חתי, שעוב אחרון את הגיטו לפני חיסולו, המשיך להילחם בנא-ציים ביערות.

אחר, עלה ארצה, והפך במלחמת-השיחור ורר למצפון של חטיבת גבעתי, בתפקיד צקינהתרבות שלה.

הרף הקרבי שהוציא במלחמת השיחרור הפך כבר לסימן-היכר באספיאת-הגבורה של החטיבה המהוללת. כרוזים אלו דמו, בכוחיהם שלהם, לכרוזו המפורסם של אבא בתחילת 1942 ליהודי הגיטאות. בו קרא להם לא ללכת כצאן לטבח, אלא להתנגד בנושק.

ג'יבור מ'רד ה'ג'טו

מואשם בהפקרת יהודים

לתקלה חמורה זו? לאבא קובנר ולי היסטוריה פיתרונים.“ היו אלה שאלות חמורות ביותר — בי עיקר נוכח משקלם הציבורי הכבד של הר מאשם והמואשם, והעניין הרחב שעורר הספר — שהופיע כבר מאז בשלוש מה דורות.

נשלחנו

למחנות

ב שיחה עם כתב העולם הזה, הש- שבוע, חזר זיידל על כל האשמותיו, ואף הסביר:

„קובנר היה ראש המחנתר, ויום היצי-אה המתוכנן היה יום חיסול הגיטו. מי ש נשאר בתוכו — חוסל. המינהרה היתה סגורה — ולא היתה לנו אפשרות לברוח. קובנר היה צריך לפתחה. הוא יצא קודם — ולא חיכה לנו. נשארנו בגיטו ביום החיסול, ובגלל זה נשלחנו למחנות השמי-דה. וחלק מאיתנו הושמד.“

לדברי זיידל פנה אליו קובנר בספר-ואר 1971 בכתבו, ביקש פגישת-הבהרה בהשתתפות ניסן רזניק — בזמנו נציג העובד הציוני בהנהגת ה-9.9.א., וכיום רואה-חשבון רמת-גני.

אך מאז ועד היום, טען זיידל, קבע קובנר כמה פגישות — וביטל את כולן: פעם כי חלה, פעם כי נסע לחו"ל.

לקראת הופעת המהדורה הרביעית של הספר, נקבעה עוד פגישה שלא קויימה. זיידל עיכב את המהדורה הרביעית, כי צפיה לפגישה זו, אולם עתה היא בהדפ-סה.

האשמותיו החמורות של זיידל, שהוש-מעו שוב ושוב ללא כל תגובה — אילצו גם את מורשת — כתיבה-העית הרשמי של הקיבוץ-הארצי השומר-הצעיר, המוקדש לחקר השואה — להתייחס לספרו של זיי-דל.

כיום, נחשב אבא קובנר לאחד מטובי הסופרים והמשוררים בישראל. ספריו על מלחמת-השיחרור — פנים אל פנים והצו-חת — הפכו לנכסי צאן-ברזל. ספרייה-שירה הרבים שלו זיכהו בפרסי שלונס-קי, ברנר ופרס ישראל.

במאי 1970 נבחר כיו"ר אגודת הסופ-רים העבריים. כיום, לאחר שפרש מתפ-קידו זה, הוא עוסק במחקר היסטורי כי בית-התפוצות באוניברסיטת תל-אביב.

האשים דמות כזו בהפקרת יהודים למות — גובל בחילול הקודש. להאשים את הלוחם ללא-חתי ואיש-המצפון הנודע בעריקה והשתמטות מהצלת נשים וטף ממות — הרי זו יריקה בזכר הקורבנות. הרי זה כמעט חוצפה.

אולם זה בדיוק מה שעושה אישיות נכבדה אחרת: הילל זיידל, ניצול גיטו וילנה אף הוא, וכיום מנהיג תנועת העבר זה הליברלית, ואחד מראשי המפלגה הליברלית העצמאית.

חדירה

לתוך הגיטו

ב סיפרו האוטוביוגרפי אדם כי מיבחן, אשר הופיע לראשונה בתחרי לת 1971, סיפר זיידל את תקורות אותו בשואה. בין היתר, כולל הספר פרקים מדהימים על נפלאותיו של הנזיר אוסי-ואלד רופאייזון.

ופה ושם, לאורך הספר, מופיעות כמה פסקאות הנוגעות לאבא קובנר.

פיסקאות המכילות חומר-נפץ. זיידל היה בגיטו וילנה מנהיגה של קבוצה ציונית שנקראה עקיבא. לדבריו, לא היתה קבוצתו מיוצגת בהנהגת ה-9.9.א. — האירגון היהודי הלוחם — ולכן קופחה תדיר.

זיידל יצא ליער מן הגיטו עם קבוצת לוחמים, החליט לאחר מכן לחדור בחזרה לגיטו כדי להוציא משם את שרידי עקי-בא שנותרו שם — „שאישי בין העומדים בראש אירגוני המחנתרת לא היה מוכן להתחשב בהם, בגלל הרוב הנשני.“ כשחזר לגיטו, פנה מייד למפקדת ה-

במישפט אייכמן אבא קובנר בעת מתו עדות במישפט אייכמן. עדותו הדרמטית, אודות מותו של הגיטו, זיעעה מיליוני יהודים ולא-יהודים ברחבי העולם. אחרי מישפט אייכמן, נקבע סופית מקומו של קובנר בהיסטוריה השואה. עתה, העלה ניצול-שואה אחר סימן-שאלה מכווער.